

РОЗДІЛ 7. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

МЕТОДИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УЗГОДЖЕННЯ УМОВ ЗАВДАННЯ З АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECTS OF COORDINATION THE TASKS CONTRITION OF THE AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS OF THE INSURANCE COMPANY

У статті вирішено важливе науково-практичне завдання, спрямоване на розроблення методичного підходу до завдання з аудиту фінансової звітності страхових компаній. Виокремлено специфічні ознаки аудиту страхових компаній, обумовлені характерними особливостями страхової діяльності. Обґрунтовано перелік аудиторських процедур, які, відповідно до нормативно-правових вимог, необхідно враховувати під час виконання завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії. Досліджено передумови завдання з аудиту та вимоги МСА щодо узгодження умов завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії. Наведено алгоритм вирішення завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії. Визначено склад документального забезпечення процесу вирішення аудиторською фірмою завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії. Запропоновано організаційні заходи щодо аудиту фінансової звітності, які мають уніфікований характер і можуть бути застосовані як суб'єктом аудиторської діяльності, так і службами внутрішнього аудиту страхових компаній.

Ключові слова: аудит, аудиторські процедури, страхові компанії, фінансова звітність.

В статье решено важное научно-практическое задание, направленное на разра-

ботку методического подхода к заданию по аудиту финансовой отчетности страховых компаний. Выделены специфические признаки аудита страховых компаний, обусловленные характерными особенностями страховой деятельности. Обоснован перечень аудиторских процедур, которые, в соответствии с нормативно-правовыми требованиями, необходимо учитывать при решении задания по аудиту финансовой отчетности страховой компании. Исследованы предпосылки задания по аудиту и требования МСА по согласованию условий задачи по аудиту финансовой отчетности страховой компании. Приведен алгоритм решения задания по аудиту финансовой отчетности страховой компании. Определен состав документального обеспечения процесса решения аудиторской фирмой задания по аудиту финансовой отчетности страховой компании. Предложены организационные меры по аудиту финансовой отчетности, которые имеют унифицированный характер и могут быть использованы как субъектом аудиторской деятельности, так и службами внутреннего аудита страховых компаний.

Ключевые слова: аудит, аудиторские процедуры, страховые компании, финансовая отчетность.

УДК 657.631:368.03

<https://doi.org/10.32843/infrastruct34-44>

Проскуріна Н.М.

д.е.н., професор,
професор кафедри обліку
та оподаткування

Запорізький національний університет

The article solved an important scientific and practical task which is assign to develop a methodological approach for adoption the task for auditing the financial statements of the insurance companies. Highlighted the specific features of the audit of insurance companies according to the characteristic features of insurance activities. These features include: a special insurance legislation, a specific accounting record-keeping, preparation of reports and determination of financial results, the specifics of taxation, the necessity to obtain licenses for each type of insurance, the mandatory formation of special reserves and forbidding of production, trading, intermediary and banking activities. The necessity of planning and realization of audit procedures is justified due to increasing of state control by the regulator of the financial services market in the insurance sector, since the risk of insolvency of a financial institution can cause a significant disadvantage for consumer of financial services. Grounded the list of audit procedures that, in accordance with regulatory requirements, should be taken into account in the moment of accepting a task of auditing the financial statements of an insurance company. The factors for adoption of the audit task and the requirements of the ISA for coordination of the conditions of task of auditing the financial statements of the insurance company are investigated. The algorithm for accepting task of auditing the financial statements of an insurance company is set up. The structure of the documented maintaining for the adoption by the audit firm of the task of auditing the financial statements of the insurance company is determined. A possible list of working documents for the coordination of conditions for the audit of financial statements of insurance companies is given. Attention is focused on the list of audit's internal documents for audit procedures in accordance with the requirements of ISA 210. Organizational measures for the audit of financial statements are proposed; they have a unitized nature and can be used by a subject of audit activity and by the internal audit services of insurance companies.

Key words: audit, audit procedures, insurance companies, financial statements.

Постановка проблеми. В умовах значних збурень на світових фінансових ринках важливу роль на ринку фінансових послуг України почали виконувати небанківські фінансово-кредитні інститути. Нині вони надають досить широкий спектр послуг, стаючи серйозними конкурентами для банків.

Так, небанківські фінансові установи України в січні-червні 2019 року сплатили до державного та місцевих бюджетів податок на прибуток

в розмірі 881,9 млн. грн., що на 235,3 млн. грн., або на 36,4%, більше, ніж за аналогічний період роком раніше. Така позитивна динаміка фіскальних надходжень пов'язана зі зростанням кількості послуг, наданих небанківськими фінансовими установами [5].

В першому півріччі 2019 року найбільш динамічними фінансовими послугами були факторинг (+71%), страхування туристів (65,4%), кредити,

видані фінансовими компаніями (+61%), медичне страхування (+43,2%), пенсійні внески в НПФ (+29,9%), автострахування (+23,8%), лізингові платежі (+23,1%), страхування життя (+20,7%), депозити в кредитних спілках (+16,6%), кредити, видані ломбардами (+10,1%), внески до Фондів фінансування будівництва (+6,7%), кредити, видані кредитними спілками (+2,6%) [5].

На думку О.М. Залетова, якщо кілька років тому драйверами зростання на небанківських фінансових ринках були страхування фінансових ризиків і факторинг, то нині зростання пов'язане насамперед з активізацією фінансових послуг, орієнтованих на соціальні потреби населення й цифрові технології [5]. Саме страхування надає гарантії відновлення порушених майнових інтересів у разі непередбачених природних, техногенних та інших явищ, чим, безсумнівно, сприяє зміцненню та стабільності фінансів держави. Ця обставина зумовлює зацікавленість держави у страхуванні як механізму підтримання належного рівня суспільного відтворення, що забезпечує можливість покриття непередбачених витрат і збитків підприємств, приватних підприємців та окремих громадян без залучення коштів державного бюджету.

У страхових компаніях визначальним фактором ефективності прийнятих управлінських рішень є об'єктивна та достовірна інформація. Найбільш надійним інструментом формування такої інформації про діяльність страхової компанії є аудит, який виконують незалежні аудиторські фірми на підставі укладеного договору, якому передують тривалий процес прийняття страхової компанії як клієнта аудиторської фірми та узгодження умов виконання завдання з аудиту фінансової звітності.

Оцінювання аудиторською компанією достовірності фінансової звітності страхових компаній набуває особливої актуальності у зв'язку з тим, що страхування передбачає нейтралізацію ризиків в інших галузях народного господарства [1]. Аудиторська фірма, відповідно, має розробити, впровадити та задокументувати свої процедури контролю якості щодо прийняття страховою компанією рішень та політики її зберігання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою проблематикою, пов'язаною з аудитом фінансової звітності, займалися такі вчені, як В.П. Гринь, І.М. Дмитренко, Т.О. Каменська, М.Д. Корінко, Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, О.А. Петрик, Л.М. Пилипенко, К.І. Редченко, О.Ю. Редько, О.Ю. Рубітель, М.Т. Щирб. Однак питання аудиту фінансової звітності страхових компаній потребують подальшої уваги та більш досконалого вивчення шляхом дослідження процесу узгодження умов завдання з аудиту та його документування задля попередження ризиків бізнесу страхової компанії.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування організаційно-методичних питань та роз-

роблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення аудиту фінансової звітності страхових компаній стосовно вирішення завдання, результати якого дають змогу її користувачам отримувати достовірну й неупереджену інформацію для прийняття виважених економічних рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку й показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи чи представництва іноземного суб'єкта господарювання або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, задля висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності тощо [7].

Страховий аудит є комплексною перевіркою результатів фінансово-господарської діяльності страхових компаній, що включає правову, економічну та бухгалтерську оцінку даних фінансових звітів, які подають для публікації (оприлюднення) або вищим організаціям [9].

Специфічними ознаками аудиту страхових компаній, що обумовлені характерними особливостями страхової діяльності, є спеціальне страхове законодавство, специфічне ведення бухгалтерського обліку, складання звітності та визначення фінансових результатів, специфіка оподаткування, необхідність отримання ліцензій з кожного виду страхування, обов'язкове формування спеціальних резервів та заборона на виробничу, торгово-посередницьку та банківську діяльність [3].

З прийняттям Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторської діяльності» [7] спостерігається посилення державного контролю з боку регулятора ринку фінансових послуг у сфері страхування, оскільки ризик неплатоспроможності фінансової установи може завдати значної шкоди споживачу фінансової послуги. Саме тому незалежним аудиторським фірмам під час прийняття завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії слід розуміти необхідність планування та виконання аудиторських процедур, за результатами яких будуть отримані аудиторські докази щодо дотримання страховою компанією:

- ключових нормативних показників діяльності щодо їх відповідності вимогам страхового законодавства;
- вимог законодавства щодо перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності;
- належного рівня ведення бухгалтерського обліку;
- повноти реєстрації договорів страхування й перестрахування, зокрема ведення персоналі-

кованого (індивідуального) обліку договорів страхування життя (за наявності у страхової компанії ліцензії на страхування життя);

- порядку формування, ведення обліку та адекватності сформованих страхових резервів;

- порядку формування та обліку резерву заявлених, але не виплачених збитків (для страхової компанії, яка здійснює інші види страхування, ніж страхування життя) або резерву належних виплат страхових сум (для страхової компанії, яка здійснює страхування життя);

- можливості виконання страховою компанією прийнятих страхових і перестраховальних зобов'язань;

- обов'язкових критеріїв та нормативів достатності капіталу й платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій;

- істотних операцій з активами;

- функціонування системи управління ризиками;

- організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю);

- відповідності політики перестраховування тощо.

Це обумовлене перш за все специфікою правової та економічної природи страхових послуг, які мають підвищений рівень ризику і, відповідно, вимагають додаткового контролю з боку держави задля забезпечення платоспроможності страховиків і недопущення випадків невиконання страховиками своїх зобов'язань перед споживачами страхових послуг [4].

До початку аудиту фінансової звітності страхової компанії аудитор повинні виконати значну кількість аудиторських процедур, які регулюються різними стандартами аудиту.

МСКЯ 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» [2, с. 69] вимагає, щоб аудиторська фірма отримувала інформацію, яка вважається необхідною за певних обставин:

- до прийняття завдання з новим клієнтом – страховою компанією;

- під час прийняття рішення щодо того, чи продовжувати наявне завдання;

- під час розгляду прийняття нового завдання з наявним клієнтом – страховою компанією.

Мета аудитора полягає в тому, щоби прийняти або подовжити завдання з аудиту лише тоді, коли узгоджена основа його виконання шляхом обґрунтування наявності передумов для проведення аудиту; підтвердження того, що є взаєморозуміння між аудитором та управлінським персоналом страхової компанії і (за потреби) тими, кого наділено найвищими повноваженнями, щодо умов завдання з аудиту (табл. 1).

Відповідно до МСА 210 «Узгодження умов завдань з аудиту» (далі – МСА 210) аудиторська фірма має узгодити умови завдання з аудиту з керівництвом страхової компанії. Узгоджені умови завдання фіксуються у Листі-угоді чи в іншій належній формі письмової угоди, а також містять обов'язкові положення, зокрема:

- мету та обсяг аудиту фінансової звітності;

- відповідальність аудитора;

- відповідальність управлінського персоналу страхової компанії;

- ідентифікацію застосовної концептуальної основи фінансового звітування для складання фінансової звітності;

Таблиця 1

Вимоги МСА щодо узгодження умов завдання з аудиту

Вимога	Зміст	Параграф
Передумови для проведення аудиту	Визначити, чи є прийнятною концептуальна основа фінансової звітності, яку слід застосовувати під час складання фінансової звітності.	A2–A10
	Отримати згоду управлінського персоналу на те, що він визнає та розуміє відповідальність за фінансову звітність та внутрішній контроль.	A11–A21
Обмеження обсягу до прийняття завдання з аудиту	Не приймати обмежене завдання як завдання з аудиту, якщо управлінський персонал встановлює такі обмеження щодо обсягу роботи аудитора, які, як вважає аудитор, приведуть до відмови аудитора від думки про фінансову звітність.	7
Згода на умови завдання з аудиту	Аудитор повинен узгодити умови завдання з аудиту з управлінським персоналом чи (за потреби) з тими, кого наділено найвищими повноваженнями.	A22
Регулярні аудити	Оцінити, чи вимагають обставини перегляду умов завдання з аудиту, чи є потреба нагадати суб'єкту господарювання про наявні умови завдання з аудиту.	A30
Прийняття зміни в умовах завдання з аудиту	Не погоджуватися на зміну умов завдання з аудиту, якщо немає обґрунтованого виправдання.	A31–A33

Джерело: складено автором на основі джерела [2, с. 126–143]

– посилання на очікувану форму й зміст будь-яких звітів, що надає аудиторська фірма, й констатацію того, що можуть існувати обставини, за яких звіт може відрізнитися від очікуваної форми та змісту [2, с. 129].

Без прийнятної концептуальної основи фінансової звітності управлінський персонал страхової компанії не має прийнятної основи для складання фінансової звітності, а аудиторська фірма не має належних критеріїв для аудиту фінансової звітності, тобто аудитор перш за все має визначити, чи є прийнятною концептуальна основа фінансової звітності, яку застосовано під час складання фінансової звітності.

Чинники, що є доречними для визначення аудитором прийнятності концептуальної основи фінансового звітування, визначені МСА 210 (табл. 2).

Мета фінансової звітності страхової компанії визначає концептуальну основу її складання. Сьогодні немає загальновизнаної в усьому світі основи для оцінювання прийнятності концептуальних основ загального призначення. Вважається, що стандарти фінансової звітності, встановлені організаціями, які уповноважені чи визнані публікувати стандарти для використання суб'єктами господарювання певних типів, будуть прийнятними для фінансової звітності загального призначення, складеної такими суб'єктами. Рекомендації щодо визначення прийнятності концептуальної основи фінансової звітності наведено в МСА, що надає визначення прийнятних принципів та їх приклади (табл. 3).

Друга важлива передумова прийняття завдання полягає у визнанні та розумінні керівництвом страхової компанії своєї відповідальності за фінансову звітність за всіма аспектами. Концепція незалежного аудиту вимагає, щоби роль аудитора не передбачала того, що він бере на себе відповідальність за складання фінансової звітності страхової компанії чи пов'язаний з нею внутрішній контроль, а також того, що ауди-

тор обґрунтовано очікує отримати інформацію, необхідну для аудиту, оскільки управлінський персонал має змогу забезпечити чи надати її. Відповідно, ця передумова є основоположною для проведення незалежного аудиту. Задля її виконання аудитор має звернутися до управлінського персоналу страхової компанії із запитом про надання письмових запевнень, що він взяв на себе відповідальність.

Якщо третя сторона надавала допомогу щодо складання фінансової звітності, корисним може бути нагадування управлінському персоналу про те, що складання фінансової звітності, відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності, є виключно його відповідальністю.

Якщо управлінський персонал страхової компанії не визнає своєї відповідальності або не погоджується надати письмові запевнення, аудитор не може отримати достатні та прийнятні аудиторські докази. За таких обставин аудитор має відмовитись від завдання з аудиту.

Згідно з вимогами МСА аудитор має надіслати Лист-угоду з аудиту до початку аудиту для уникнення непорозумінь стосовно аудиту. Виняток передбачено тільки тоді, коли мета й обсяг аудиту, а також відповідальність управлінського персоналу страхової компанії та аудитора встановлені національним законодавчим актом, тобто законодавчий акт установлює питання, зазначені в МСА 210 (п. 10). За таких обставин аудитору дозволяється включити в Лист-угоду лише посилання на той факт, що застосовується відповідний законодавчий чи нормативний акт, а також управлінський персонал визнає та розуміє свою відповідальність. Проте навіть у такому разі аудитор може вважати за потрібне включити необхідні питання у Лист-угоду як інформацію для управлінського персоналу страхової компанії.

Послідовність дій аудиторів зображена на рис. 1.

Якщо аудитор страхової компанії є також аудитором її компонентів (дочірньої компанії, філії або

Таблиця 2

Чинники визначення прийнятності концептуальної основи фінансового звітування, яку слід застосовувати під час складання фінансової звітності

Чинник	Зміст, приклад
Характер суб'єкта господарювання	Комерційне підприємство, суб'єкт господарювання у державному секторі, неприбуткова організація.
Мета фінансової звітності	Чи складена вона для задоволення загальних потреб у фінансовій інформації широкого кола користувачів або потреб у фінансовій інформації конкретних користувачів.
Характер фінансової звітності	Чи є фінансова звітність повним комплектом фінансової звітності або окремим фінансовим звітом.
Наявність законодавчого або нормативного акта щодо застосовної концептуальної основи фінансової звітності	Законодавчо-нормативні акти України тощо.

Джерело: складено автором на основі джерела [2, с. 132–133]

іншого підрозділу), направлення окремого Листа-угоди на адресу компонента залежить від таких факторів:

- особа того, хто призначає аудитора;
- необхідність складання окремого Звіту незалежного аудитора (аудиторського висновку) за цим компонентом;
- правові вимоги, що висуваються до призначення аудитора;

- обсяг роботи, проведеної іншими аудиторами, з аудиту компонента;
- ступінь права власності материнської компанії;
- ступінь самостійності керівництва компонента від материнської компанії.

Під час подальших аудитів страхової компанії аудитор повинен взяти до уваги те, чи вимагають обставини перегляду умов надання аудиторських послуг, передбачених початковим Листом-угодою,

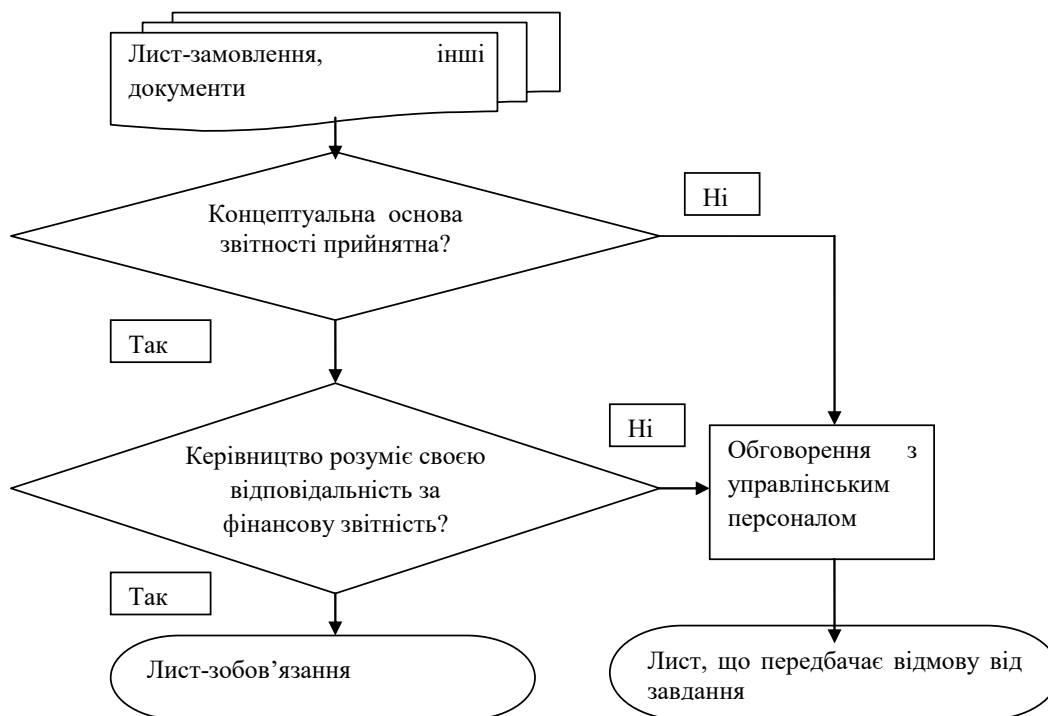

Рис. 1. Алгоритм прийняття завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії

Таблиця 3

Визначення прийнятності концептуальної основи фінансового звітування

Концептуальна основа фінансової звітності	Приклади та рекомендації
Фінансова звітність загального призначення – це звітність, складена відповідно до концептуальної основи фінансової звітності, розробленої для задоволення загальних потреб у фінансовій інформації широкого кола користувачів.	<ul style="list-style-type: none"> – Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), опубліковані Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності; – Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС), опубліковані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору; – Принципи бухгалтерського обліку, опубліковані уповноваженою чи визнаною організацією, яка встановлює стандарти у певній юрисдикції, за умови, що така організація дотримується встановленого та прозорого процесу, що передбачає обговорення й розгляд думок широкого кола зацікавлених осіб.
Фінансова звітність спеціального призначення – це звітність, складена відповідно до концептуальної основи фінансової звітності, розробленої для задоволення потреб у фінансовій інформації конкретних користувачів.	<p>Щодо прийнятності концептуальної основи фінансової звітності, розробленої для задоволення потреб у фінансовій інформації певного кола користувачів, МСА 800 вимагає від аудитора отримати розуміння щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> – призначення цієї фінансової звітності; – визначених користувачів; – заходів, вжитих управлінським персоналом для визначення того, що застосовна концептуальна основа фінансової звітності прийнятна за цих обставин.

Джерело: складено автором на основі джерела [2, с. 106]

чи є необхідність повторного інформування страхової компанії про наявні умови угоди.

Аудитор може вирішити не спрямовувати новий Лист-угоду на проведення кожного подальшого (регулярного) аудиту. Однак наявність таких факторів може зробити доречним складання нового Листа-угоди:

- будь-яка ознака того, що клієнт – страхова компанія неправильно розуміє мету та обсяг аудиту;
- будь-які переглянуті або особливі умови завдання з аудиту;
- недавні зміни у складі старшого управлінського персоналу, вищого керівництва, ради директорів або зміна часток акціонерів (пайовиків) у статутному капіталі клієнта;
- значні зміни права власності, характеру та масштабу діяльності клієнта – страхової компанії;
- зміна законодавчих чи нормативних вимог;
- зміни концептуальної основи фінансового звітування, застосованої під час складання фінансової звітності, а також інших вимог до звітності.

В практиці трапляються випадки, коли до аудитора звертаються з проханням змінити завдання з аудиту на завдання, яке надає нижчий рівень упевненості. Для прийняття відповідного рішення аудитор повинен визначити, чи є обґрунтованим виправдання такої зміни. Якщо немає обґрунтованого виправдання, аудитор не повинен погоджуватися на зміну умов завдання з аудиту.

Якщо аудитор не в змозі узгодити зміну в умовах завдання з аудиту, а управлінський персонал страхової компанії не дає йому змогу продовжувати виконання початкового завдання з аудиту, аудитор повинен:

- відмовитися від завдання з аудиту, якщо це є можливим згідно із застосовним законодавчим або нормативним актом;
- визначити, чи існує будь-яке контрактне чи інше зобов'язання повідомляти про обставини

іншим сторонам (наприклад, тим, кого наділено найвищими повноваженнями), власникам чи регуляторним органам [2, с. 130].

Якщо існує обґрунтоване виправдання, через що умови завдання з аудиту змінюються, аудитор та управлінському персоналу страхової компанії слід узгодити й записати нові умови завдання у Листі-угоді чи іншій доречній формі письмової угоди.

Для виконання всіх вимог аудитори повинні провести відповідні дії, які треба зафіксувати в робочих документах. Можливий перелік таких документів наведено в табл. 4.

Приклад Листа-угоди з аудиту фінансової звітності загального призначення, складеного відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, наведено в Додатку 1 до МСА 210 [2, с. 143–147]. Цей лист є рекомендацією, яку можна використовувати разом із міркуваннями, наведеними у самому МСА. Проте кожна аудиторська фірма може самостійно розробити формат цього документа з урахуванням вимог МСА 210 та практики аудиту.

В п. 7.16 Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг [6] передбачено, що під час здійснення перевірки контролю якості аудиторських послуг зовнішні контролери досліджують документи суб'єкта аудиторської діяльності відповідно до Програми перевірки системи контролю якості аудиторських послуг та заповнюють Контрольні листи з оцінки наявності та відповідності системи контролю якості. Контрольний лист (Додаток 7) передбачає перевірку наявності у аудитора задокументованих питань по МСА 210. Можливий перелік документів для оформлення результатів виконання процедур аудиту подано в табл. 5.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, слід зазначити, що під час узгодження

Таблиця 4

Виконання вимог щодо узгодження умов на проведення аудиту

№	Дія аудитора	Документальне підтвердження
1	Одержання від страхової компанії листа-замовлення з умовами контракту	Лист замовлення
2	Визначення сфери аудиту та термінів зі власником (головою правління, наглядовою комісією тощо)	Листування або протокол зустрічі (якщо відбулось обговорення)
3	Підтвердження того, що управлінський персонал страхової компанії визнає та розуміє свою відповідальність за фінансову звітність за всіма аспектами	Запит про надання письмових запевнень, лист-запевнення
4	Прийняття рішення щодо наявності передумов стосовно узгодження умов завдання	Узагальнюючий документ (контрольний лист, тест тощо)
5	Направлення на адресу страхової компанії проекту договору та переліку документів, необхідних для здійснення перевірки	Договір, перелік документів
6	Визначення завдань персоналу, обговорення загального плану аудиту та ключових термінів виконання відповідних завдань зі співробітниками, що проводять аудит	Направлення на перевірку, протокол обговорення

Джерело: складено автором на основі джерела [8]

Перелік внутрішніх документів аудитора щодо процедур аудиту відповідно до вимог МСА 210

Параграф	Вимоги до документування/перевірки згідно з Положенням про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг (рішення АПУ від 30 жовтня 2014 року № 302/9)	Документи, які підтверджують функціонування системи контролю якості під час виконання завдання аудиторської фірми
12	Чи оформлене документально узгодження умов завдання з аудиту? Яким документом це підтверджується?	Стандартизовані форми листів, наприклад: – лист-замовлення; – лист-угода; – договір про надання аудиторських послуг (аудит фінансової звітності).
13	Чи містять узгоджені умови завдання з аудиту, наприклад: – мету та обсяг аудиту фінансової звітності; – відповідальність аудитора; – відповідальність управлінського персоналу; – ідентифікацію застосовної концептуальної основи фінансової звітності для складання фінансової звітності; – посилання на очікувану форму й зміст будь-яких звітів, що надавав аудитор, і констатацію того, що можуть існувати обставини, за яких звіт може відрізнитися від очікуваної форми та змісту?	– Лист-угода; – договір про надання аудиторських послуг (аудит фінансової звітності).
14	Чи були зміни в умовах завдання з аудиту, яким документом обґрунтовано зміни? Чи були обґрунтовані виправдання щодо змін умов завдання?	У разі змін формуються: – лист від страхової компанії з проханням змінити завдання з аудиту; – висновок аудитора щодо обґрунтованості внесених змін; – додаткова угода до договору про надання аудиторських послуг (аудит фінансової звітності).

Джерело: складено на основі джерел [2; 8]

умов завдання з аудиту фінансової звітності аудитори мають застосовувати впроваджені внутрішні політики та процедури контролю якості щодо прийняття нового клієнта, а саме страхової компанії (подовження співпраці з постійним клієнтом – страховою компанією), та враховувати перш за все вимоги МСА, конкретне законодавство, яке безпосередньо впливає на завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії. Саме законодавчі та нормативні акти можуть конкретизувати характер та зміст процесу узгодження умов завдання з аудиту фінансової звітності, а також особливі підходи до самої аудиторської перевірки.

Запропоновані організаційні заходи щодо аудиту фінансової звітності мають уніфікований характер і можуть бути застосовані як суб'єктом аудиторської діяльності, так і службами внутрішнього аудиту страхових компаній.

Перспективними на цьому етапі є дослідження сучасних форм аудиторської документації етапу узгодження умов прийняття завдання з аудиту фінансової звітності страхової компанії.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Карпицкая М.Е. Методологические основы организации аудита страховых организаций Республики Беларусь. URL: <http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/>

edoc/3159/2/Karpitskaya%20M.%20Metolog.%20osnovy%20organiz.%20audita%20strakhovykh%20organiz.%20RB%20Vestnik%20BGEU%202010_2.pdf (дата звернення: 17.06.2019).

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016–2017 року. Ч. 1. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть1.pdf (дата звернення: 26.05.2019).

3. Милятинська Л.В. Організація зовнішнього аудиту страхових компаній. URL: <http://www.nbuiv.net> (дата звернення: 18.05.2019).

4. Нацкомфінуслуг вводить вимоги до якості аудиту страхових компаній. URL: <https://forinsurer.com/news/19/07/31/37022> (дата звернення: 31.07.2019).

5. Нацкомфінуслуг назвала ключевые драйверы роста финансового и страхового рынка Украины в январе-июне 2019 года. URL: <http://sb-malakut.com.ua/nackomfinuslug-nazvala-klyuchevye-drajvery-rosta-finansovogo-i-strakhovogo-rynka-ukrainy-v-yanvare-iyune-2019-goda> (дата звернення: 21.07.2019).

6. Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг : Рішення Аудиторської палати України від 30 жовтня 2014 року № 302/9. URL: <https://www.apu.net.ua/kontrol-yakosti> (дата звернення: 30.05.2019).

7. Про аудит фінансової звітності та аудиторської діяльності : Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 15.06.2019).

8. Проскуріна Н.М., Рубітель О.Ю. Аудит фінансової звітності в системі корпоративного управління : науково-практичний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 214 с.

9. Федорова Я.Б. Організація та методика аудиту страхових компаній : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09. Львів, 2009. 250 с.

REFERENCES:

1. Karpitskaya M.E. *Metodolohycheskye osnovy orhanyzatsyy audyta strakhovykh orhanyzatsyi Respublyky Belarus* [Methodological foundations for organizing an audit of insurance organizations in the Republic of Belarus] Available at: http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/3159/2/Karpitskaya%20M.%20Metolog.%20osnovy%20organiz.%20audita%20strakhovykh%20organiz.%20RB%20Vestnik%20BGEU%202010_2.pdf (accessed 17 June 2019).

2. *Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnykh posluh, vydannia 2016–2017 roku. Ch. 1.* Available at: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_ часть1.pdf (accessed 26 May 2019).

3. Mylyatynska L.V. *Orhanizatsiia zovnishnoho audytu strakhovykh kompanii* [Organization of external audit of insurance companies]. Available at: <http://www.nbuu.net> (accessed 18 May 2019).

4. *Natskomfynusluh vvodyt trebovaniia k kachestvu audyta strakhovykh kompanii* [National Financial Services Commission introduces quality require-

ments for audit of insurance companies]. Available at: <https://forinsurer.com/news/19/07/31/37022> (accessed 21 July 2019).

5. *Natskomfynusluh nazvala kliuchevye draivery rosta fynansovoho y strakhovoho rynku Ukrainy v yanvare-yiune 2019 hoda* [The National Financial Services Commission named the key drivers of growth in the financial and insurance market of Ukraine in January-June 2019]. Available at: <http://sb-malakut.com.ua/nackomfynuslug-nazvala-klyuchevye-drajvery-rosta-fynansovogo-i-straxovogo-rynka-ukrainy-v-yanvare-yiune-2019-goda> (accessed 21 July 2019).

6. *Polozhennia pro zovnishni perevirky systemy kontroliu yakosti audytorskykh posluh: Rishennia Audytorskoj palaty Ukrainy* [Regulations on External Audits of the Audit Services Quality Control System: Decision of the Audit Chamber of Ukraine]. Available at: <https://www.apu.net.ua/kontrol-yakosti> (accessed 30 May 2019).

7. *Pro audyt finansovoi zvitnosti ta audytorskoj diialnosti: Zakon Ukrainy* [On audit of financial statements and audit activity: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (accessed 15 June 2019).

8. Proskurina N.M., Rubitel O.Yu. (2015), *Audyty finansovoi zvitnosti v systemi korporatyvnoho upravlinnia* [Audit of financial statements in the corporate governance system]. Zaporizhzhia : ZNU.

9. Fedorova Ya.B. (2009), *Orhanizatsiia ta metodyka audytu strakhovykh kompanii* [Organization and methodology of audit of insurance companies: dissertation], Lviv.

**METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECTS OF COORDINATION
THE TASKS CONTRITION OF THE AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS OF THE INSURANCE COMPANY**

The purpose of the article. The purpose of the article is to substantiate organizational and methodological issues and develop practical recommendations for improving the audit of the financial statements of insurance companies regarding the adoption of tasks, the results of which enable its users to receive reliable and objective information for making informed economic decisions.

Methodology. The study used such methods of scientific knowledge as dialectic, abstract-logical, synthesis, generalization, systematic approach, which contributed to the development of practical recommendations regarding the harmonization of the terms of reference for an audit of the financial statements of the insurance company.

Results. In conditions of unstable economic development, which is caused by various factors, it generates the interest of the state in insurance as a mechanism of maintaining an adequate level of public reproduction, which provides the possibility of covering incidental expenses and losses of enterprises, private entrepreneurs and individual citizens without attracting state budget funds. In insurance companies, the determining factor in the effectiveness of management decisions is objective and reliable information. The most reliable tool for generating such information about the activities of the insurance company is an audit, which is carried out by independent audit firms based on the contract that is preceded by a long process of accepting the insurance company as a client of the audit firm and agreeing on the conditions for completing the audit of financial statements. Specific features of the audit of insurance companies, due to the characteristic features of insurance activities, which include: special insurance legislation, specific accounting, reporting and determination of financial results, specifics of taxation, the need to obtain licenses for each type of insurance, mandatory formation of special reserves and prohibition on production, trade and intermediary and banking activities. By the beginning of the audit of the financial statements of the insurance company, auditors must carry out a significant number of audit procedures, which are regulated by various audit standards. The purpose of the financial statements of the insurance company determines the conceptual basis for its preparation. Today, there is no universally accepted basis for assessing the acceptability of the general conceptual framework. It is believed that financial reporting standards established by organizations that are authorized or recognized to publish standards for use by certain types of business entities will be acceptable for general purpose financial statements prepared by such entities. An important prerequisite for the adoption of the assignment is the recognition and understanding by the management of the insurance company of their responsibility for the financial statements in all aspects. The concept of an independent audit requires that the role of the auditor does not stipulate that he assumes responsibility for the preparation of the financial statements of the insurance company or the related internal control, and the auditor reasonably expects to receive the information necessary for the audit, since the managing staff is able to provide or provide her. Accordingly, that premise is fundamental to an independent audit. For its implementation, the auditor must contact the management personnel of the insurance company with a request for written assurances that he has assumed responsibility.

Practical implications. The article pays a big attention to solving the scientific and practical task which is aimed to develop a methodological approach for accepting the task of auditing the financial statements of insurance companies. Justified a list of audit procedures that, in accordance with regulatory requirements, should be taken into account in case of accepting the task of auditing the financial statements of insurance company.

Value/originality. Proposed organization actions for audit of financial statement have unifying nature and can be used by both parties: by subject of audit activity and by services of internal audit of insurance companies.